IRODALMI TERCETT,
amely ezúttal csak duett

Kelecsényi László

Vas holmi a jó

Mohai V. Lajos könyveiről

Megint együtt vagyunk, hárman olvastunk, de csak ketten beszélgetünk, mert állandó társunk, Binder Zenóbia maródi lett. Azt üzente, éppen elment a hangja, önmagának is gyanús, s nem akar fertőzni, csak irodalommal, de most inkább otthon marad. Talán ketten is elboldogulunk a terítékre tett szerzővel.

Aranyossi Katapán: Ez tényleg teríték. Ha jól számolom, tíz kötetet adtál kölcsön, ez forgott kezeink között Zenóbiát is beleértve, az elmúlt hónapokban. Van köztük verses könyvecske (*Rózsa utca, retrospektív*), esszékötet, a főszereplő minduntalan Kosztolányi Dezső (*A vidék mélységes mítosza*), prózai munka (*Az emlékezés melankóliája*). Kapkodom a fejem, emennyi szerzői bőség láttán.

Kelecsényi László Remélem, olvastán.

AK Persze, hogy olvastán. Azért tűztük ki ily sokára ezt a beszélgetést, mert ezek ugyan vékony kötetek, de sokfélék. Eltöltöttem némi időt a dedikációk megfejtésével. Néha feladtam. Te meg tudtad fejteni a szerző minden keze vonását?

KL Alkalomadtán igen. De az olvasót, feltéve, ha belenéz a beszélgetésünk leírásába, igazából nem érdekli ez. Az viszont sokkal inkább, s ezt nagyon remélem, hogy ki ez az ember? Kicsoda Mohai V. Lajos?

AK Azt képzelem róla, hogy legalább napi nyolc-tíz órákat görnyed az íróasztala fölött. Valószínűleg számítógépbe ír, ilyen mennyiséget nem lehet kézzel, füzetbe körmölni. Bár ki tudja? És akkor nem számoltam még a kutatásra, könyvtárazásra, olvasásra szánt időt. Nyilván nem rángatják a zakója szélét éhes kis pulyák, nem susogja a neje a fülébe a híres mondatot: „János, szükségem van pénzre.”

KL Azt hiszem, fején találtad a szöget.

AK Csináljunk valami rendet a kötetek között.

KL Helyes. Mit javasolsz?

AK A legegyszerűbbet. Műfajok szerint csoportosítsunk. Vers, próza, tanulmány.

KL Jól van, de melyikkel kezdjük?

AK Talán a versekkel. Számos jeles prózaírónk költőként kezdte, csak erre már kevesen emlékeznek.

KL Hirtelenében Györe Balázs, Háy János jut eszembe. Igen ám, csakhogy ők később abbahagyták, prózisták lettek. A mi emberünk viszont, ha jól tudom, éppen 2017-ben tett le az asztalra egy tenyérbesimuló, kedves kis kötetet.

AK Ez a *Rózsa utca, retrospektív* című munka. Mint a címe is jelzi, költőnk vissza-visszajár a múltba, a saját múltjába. „Elkondult a gyermekkor utolsó óraütése" – egy valóságos kiseposz kezdőmondata ez a sor.

KL Mondjuk el az olvasóknak, hogy hol is van ez a Rózsa utca? Mert mi, akik olvastuk, tudjuk, hogy nem Budapesten, a hetedik kerületben, hanem Kanizsán, azaz Nagykanizsán, párhuzamosan a Hevesi Sándor utcával, s a közelében van egy gyorsétterem, nem mondom ki a nevét, afféle chaplini etetőgép.

AK Honnét tudod ezeket? Jártál Nagykanizsán?

KL Dehogyis. Bár nem lenne haszontalan odautazni. Beütögettem az okoskám keresőjébe az utcanevet.

AK Szerzőnk szülőháza található ott, döbbenetes pontossággal költi bele a versébe még a dátumot is, eljövetele dátumát, születése napját. Aranykezű sörfőzők – vigyázat, nem szörfözők – ivadékaként szerette volna meglátni a napvilágot, s akkor mindjárt az egyik, ha nem a legkedvesebb írója világába kerülhetünk…

KL Állj! Még nem tartunk Hrabalnál.

AK De MVL-nek is gyerekkori élmény a sörösök látványa. Nem találtam itt utalást, meglehet, figyelmetlenül olvastam, hogy mikor nyalt bele először a kriglibe? Én a habot kaptam apámtól, a Nektár sör dús habját.

KL Attól félek, ha belemerünk az emlékezés fényesedő mámorába, nem jutunk tovább, pedig Mohai mást is letett elénk dúsan terített szellemi asztalára. Egy korábbi, 2012-es kötetének címe, *Szeptember végén, áhítat* is elárulja, kik a vezérlő csillagai. Elérhetetlen tökéletességű halotti beszédnek nevezi fülszövegében a két verset, Petőfiét és Kosztolányiét.

AK De odabenn, az íveken már Kafka és Tandori a két vezérlőcsillaga, hogy további, számára fontos neveket ne is említsek. Szinte az egész kötet egy tisztelgő főhajtás.

KL Eszembe is jutott Zelk Zoltán kötetcíme: *Főhajtás a túlvilágra.*

AK Javaslom, lépjünk az élőkhöz. Hagyjuk a holtakat. Járvány idején ünnepeljük az eleveneket. Most kérdezem, mit tudsz Zenóbiáról, hű vitapartnerünkről.

KL Elkapta ezt a ki nem mondom, micsodát. Mindjárt fel fogom hívni. A mobil nem fertőző. Így legalábbis nem.

Előkotorja a maroktelefonját, gombokat nyomkod, vár, s közben kihangosít.

KL Szia! Hogy vagy?

Binder Zenóbia Épp, hogy élek. Semmi komoly tünet, de betegnek „lettem nyilvánítva". Valami igazuk mégis van az orvosoknak, mert kiesik a kezemből minden könyv, a számítógépre meg rá sem tudok nézni.

KL Ki kell bírni. Visszavárunk. Ezt a mostani beszélgetést megúsztad.

BZ Pedig készültem. Csak gyorsan kifáradok, ebben a rövid beszélgetésben is.

KL Ne félj, megmaradsz. Legközelebb itt leszel.

BZ Vigyázzatok magatokra! Okosabbat nem mondhatok.

KL Igyekszünk.

AK (*hangosan*) Gyógyulj meg!

BZ Köszönöm. Sziasztok.

KL A prózák jönnek. Igyunk sört. Ugyanis amit a kezemben tartok, annak nemcsak a címe utal az aranyló sárga nedűre, de a borítón is egy söröskorsó virít…

AK Kár, hogy nem fotó, csak egy grafika.

KL … de egy olyan korsó, amelyiknek két füle van. Te láttál már ilyet?

AK Antialkoholista vagyok. Csak remek írásoktól tudok megrészegedni.

KL Most már ezt is tudom rólad. Így már meg merem kérdezni, hogy „berúgtál-e" MVL szavaitól, mondataitól?

AK Attól, amit mindjárt az elején olvastam, megnőtt bennem az adrenalin-szint.

KL Itt a kötet: *Tintaceruza a sörösládában.* Olvasd fel!

AK „Írói eszmélkedésem óta keresem, hogy gyermekkorom és szülővárosom ködbevesző múltjának bemutatásához megtaláljam a kulcsot, zárba illesszem, de sejtem, hogy ezt a kulcsot halálomig keresni fogom."

KL Tényleg szép mondat, és pontos. Alkalmasint mindnyájan ilyen kulcskeresők vagyunk. Az a kérdés, mit tud beváltani ez az elegáns kis kötet ebből a szenvedelmes játékból?

AK Úgy vélem, csak a terjedelem szab határt. Mohai talán azért is rak elénk, olvasók elé évente legalább egy kötetet, hogy jelezze, készül a nagy

mű, az összegzés. Talán, ha lenne türelme – ám egyikünknek sincs, csak azoknak, akit a kiadók kényeztetnek –, csak a „nagy könyvvel" állna elénk.

KL A kiadókat most hagyjuk békén. Lenne miről panaszkodnunk. Biztosan nekik is. Ők meg a terjesztőkre panaszkodnának, a megállíthatatlanul felfelé kúszó árrésekre. Egyszer majd erről is beszélgetni fogunk. De itt bujkál a kötetek között a kedvencem, a 2014-es *A bátyám hazavitte a halált.* Ez egy igazi prózaindulás, előszó a nagyregényhez. Elégikus víziónak nevezi a szerző. Inkább „halálpróza" à la Balassa Péter, akit nagyon elfelejtettek mostanára. Nekem az cseng ki belőle, hogy mindenkinek meg kellene írnia azt az egyetlen regényt, ami benne szunnyad, s akinek tehetséget is adott a teremtő erre, bűnös, ha nem teszi.

AK Van egy alcím ebben a kötetben, „mindnyájan későn hajrázunk". Ez szíven ütött. Mert csacskaságok után futkározunk. Nem azt műveljük, ami igazán a feladatunk volna. Szétszórjuk magunkat. Persze, tudom anélkül, hogy mondanád: meg kell éljünk valahogyan. Az én szememben az az igazi mester, aki közben, kétszer aláhúzom ezt a szót, KÖZBEN megcsinálja önmagát, eljátssza azt a dallamot, odafönn a cirkusz kupolájában a böszme nézelődök rettegése közben, amit rábíztak valahol, amit csak ő tud eljátszani, eldalolni.

KL Rekviemet ír, testvére elvesztése döbbenti rá, hogy igyekezzen, kapkodás nélkül, de most már igazán mondja el a rábízott üzenetet. Legyen az a saját szava, gondolata, vagy csak másoké. Ám erre a „csak"-ra igazi életművek is épülhetnek.

AK Gondolom, az irodalomtörténeti munkáira célzol.

KL Ott van aztán igazi bőség. Nem is tudom, hová kapjak, melyik kötetét üssem föl.

AK Neveket mondjunk inkább, ne könyvcímeket.

KL Ha így, akkor Kosztolányi. Csakis Kosztolányi.

AK *A vidék mélységes mítosza.* 128 oldalnyi apró betűsorok, de…

KL Talán a főmű. Vagy csak a jelzése.

AK Neked talán nem lenne szabad ilyetén kifejezésekre ragadtatni magad, mert van egy négykezes könyvetek. Elfogultság esete is fennforoghat.

KL De nem forog. 2016-ban tényleg csináltunk egy életrajzi beszélgetést (*Hosszú délutánok Kelecsényi Lászlóval*). Meg is jelent. Szerettük csinálni. Hogy eljutott hozzád, már az nagy dolog, mert terjesztése szinte a semmivel egyenlő. De most Mohairól van szó, nem rólam. Tényleg Kosztolányi a centruma. Persze nem feledkezik meg más nagyokról. Főként a már emlegetett Hrabalról. De nincs hiányérzetem, ha a többi irodalomtörténeti munkáját lapozom. Bennük van az egész 20. század, no meg Jókai, az örök és megunhatatlan mester.

AK Akit már nem olvasnak. Csak a zanzáit, meg a filmváltozatait nézik nemzeti ünnepek tájékán.

KL Boldog embernek kell elképzelnünk. Állandóan a barátai veszik körül; élők és holtak.

AK Ezen közben a kirekesztettség állapotában él, ahogy egyik, már körünkből eltávozott kollégájáról írta. Ha ezt meg tudná nekem magyarázni valaki. Mert tényleg így van.

KL Hagyd a csudába! Megint arról kéne beszélni, azt a szót kiejteni…

AK Kánon.

KL Du sagest.

AK Egyszer mégis napirendre kellene tűzni, persze, ha majd megint hárman leszünk, Zenóbia kisasszony, vagy inkább asszony (de nem asszonyság!) visszatér a köreinkbe.

KL Biztos vagy benne, hogy valóban beteg? Nem csupán kihátrált a feladat elől?

AK Nem feltételeznék rosszat, olyasvalakiről, akit a barátomnak tartok.

KL Szép-szép. S hányszor csalódtál már életedben?

AK Nem számoltam. Egy Mohai címmel válaszolok. Végül is mindegy, hogy a *centrum*ban, avagy a *periférián* élsz. A belső elégedettségednek ehhez nincsen köze.

KL Lehet így is. A kérdés az: meddig bírod?

AK Ha nagyon muszáj, az út végéig.

KL Ámen. Így legyen.